

Жаноза намозининг шартлари | Фиқҳ дарслари (263-дарс)

09:00 / 04.01.2024 6230

هُلِّلَا يَضَرُّ بَعْدَكَ نَبِيٌّ أَبْأَنْع
هُتَضَبَقْ مَا مَدَّأْنَا لِقَاقُ هُنَع
هُوَلِّسَعَوُ، هُكَلِيَّالْمَلَا
هُوَرَفَحَوُ، هُوَطَّنَحَوُ، هُونَّفَكَوُ

هَيْلَعِ اَوْلَصَو ، هَل اُوْدَحْلَاو ، هَل
هُوَعَضَوَف هَرْبَقِ اَوْلَخَدِّ مَث
هَيْلَعِ اُوَعَضَوَو ، هَرْبَقِ يَف
رَبَقْلَا نِم اُوَجْرَخِّ مَث ، نَبْلَلَا
مَث ، بَارْتَلَا هَيْلَعِ اُوْتَحِّ مَث
هِيْذَه ، مَدَا يَنْبِ اَي : اَوْلَاق
دَمْحَا هَاوَر . مَكْتَنْس

Убай ибн Каъб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Фаришталар Одам алайҳиссаломнинг жонини қабз қилганларидан сўнг у кишини ювдилар, кафанладилар, хушбўй нарса суртдилар, қабр қазидилар, лаҳад қилдилар, жаноза намози ўқидилар, сўнгра қабрга қўйдилар-да, устиларидан ғишт териб, қабрдан чиқиб, тупроқ тортдилар ва: «Эй Бану Одам, ушбу суннатингиздир», дедилар».

Аҳмад ривоят қилган.

Жаноза намозининг шартлари ҳам бошқа намозларнинг шартига ўхшайди. Жаноза намозида ҳам, барча намозларда бўлгани каби, таҳорат, сатри аврат, қиблага юзланиш шарт.

Ўлим, маййитни ювиш, дафн қилиш, қабр, унга оид ҳукмлар ҳамма билиши лозим бўлган ўта муҳим масалалардир. Аммо кўпчилик бу масалалардан хабардор эмас.

Бу масалалардан билинганлари ҳам ихтилофлидир. Кўпчилик улар ҳақида ишончли маълумот олишни истайди.

Албатта, бу хулосада барча далил ва ҳужжатларни жамлаган, таҳлил қилиб, тартибга солган фуқаҳоларимизнинг меҳнатлари самараларидан фойдаланамиз.

Энди «Мухтасари Виқоя»да бу борада келган матнларни шарҳлашга ўтайлик.

Мухтазарни ўнг ёнбоши ила қиблага юзлантириш суннатдир. Чалқанча ётқизиш ихтиёр қилинган. Шаҳодат талқин қилинади.

Мухтазар(ўлимга юз тутган шахс)га нисбатан қилинадиган мустаҳаб ишлар:

1. Мухтазарни суннатга биноан, ўнг ёнбоши билан қиблага қаратиб ётқизилади. Чунки вафот этганидан кейин худди шу ҳолда қабрга қўйилади.

Пайғамбаримиз алайҳиссалом Байтуллоҳ ҳақида: «У сизнинг тиригингизнинг ҳам, ўлигингизнинг ҳам қибласидир», деганлар.

عَدَاتِ قِيَابِ أَنْعُمِ كَالْحَالِ يَوْر
يَبْنُلَانَا: هُنَعُهُ لَلِ يَضَر
أَمَلَمَّ لَسَوِ هِيَلَعُهُ لَلِ يَلَص
ءَارَبُلَانَعَلْ أَسَ هُنِي دَمُلَامَدَق
يَفُوت: أُولَاقَفِ رُوعَمَنْب
يَصُوَأُو، كَلِ هِثْلُثِبِ يَصُوَأُو

أَمَلِ عَٰلَمِيْنَ اِيْلَٰهِيْ نَا
هَلَلَا لُوْسَرَ لَاقِفَ رَضُتْحَا
مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلَا يَّص
تَدَدَّرُ دَقْوٌ ، عَرَطِيْفُ لَابَا صَا
وَهَدَلُو يَلَعُ هَثُلُث

Имом Ҳоким Абу Қатодадан қилган ривоятда қуйидагилар айтилади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Мадинага келиб, Баро ибн Маърур ҳақида сўрадилар. «У вафот қилди. Молининг учдан бирини сизга васият қилди. Муҳтазар бўлганида қиблага юзлантиришга васият қилди», дейишди.

Шунда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Соф табиатни топибди. Унинг учдан бирини боласига қайтардим», дедилар».

Агар бунинг иложи бўлмаса, уни чалқанча ҳолида юзи ва икки оёғини қиблага қаратиб ётқизилади ва оёқлари қиблага бўлиб қолмаслиги учун тиззаларининг остига бирор нарса қўйиб, кўтариб қўйилади. Чунки ушбу ҳолатда унинг жағини танғиш, кўзини юмдириш осон бўлади. Маййит қотганда букилиб қолмайди.

2. Муҳтазарга «Лаа илааҳа иллаллоҳу»ни айтиш талқин қилинади. Ҳанафий мазҳаби уламолари: «Маййитни лаҳадга қўйгандан кейин ҳам ушбу калимаи тавҳид талқин қилинади», деганлар.

هَلَلَا يَضَرُّ دِيغَسْ يَبَا نَع
هَلَلَا يَلَّصَّ يَبَّنَلَا نَع، هُنَّ
أُونُقَلْ «: لَأَقَ مَّ لَسَوِ هِيَلَع
» هَلَلَا أَلَا هَلَا أَلْ مُكَاتُومِ
يِرَاخُ بَلَا أَلَا هَسْمَخُ لَأْ هَاوَرِ.

Абу Саъид розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Жон таслим қилаётганларингизга «Лаа илааҳа иллаллоҳу»ни талқин қилинглар», дедилар».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Ўлим олдида турган шахснинг ёнида ҳозир бўлган кишилар овозларини чиқариб «Лаа илааҳа иллаллоҳу»ни айтиб туришлари ҳукми мана шу ҳадиси шарифдан олинган.

Муҳтазарга «Шу калимани айт», деб мажбур қилинмайди. Жон аччиғида «Айтмайман», деб юбориши, юз ўгириши ёки бошқа ноқулай ҳолат пайдо бўлиши мумкин. Шунинг эътиборидан, ҳозир бўлганлар ўзларича овозларини чиқариб айтиб туришади. Муҳтазар ҳам айтса, тўхташади.

Охирги сўзи калимаи шаҳодат бўлган инсон бахтли бўлади. Муҳтазар калимаи шаҳодатни айтгандан кейин яна бошқа гап айтса, ҳозир бўлганлар яна калимаи шаҳодатни айта бошлайдилар.

Хуллас, нима бўлганда ҳам, муҳтазар ўз ихтиёри билан охирги сўз сифатида калимаи шаҳодатни айтишига эришишга ҳаракат қилинади.

3. Бу ҳолатдаги ишларни муҳтазарнинг энг яқин ва яхши кўрган кишиси, унга қандай муомала қилишни яхши биладиган одам қилиши керак.

Ўлганда жағи танғиб боғланади ва кўзлари юмдирилади. Унинг тахтаси ва кафанига тоқ санокда хушбўй нарса тутатилади.

مُكَّاحُ لَأَوْ نَأْبِحُ نُبَّأَوْ دَمْحَ أَى وَر
لَأَقُ هُنَّعُ هَلَلَا يَضَرُّ رِبَّاجُ نَع
هَلَلَا يَلَّصُّ يَبَّنَلَا لَأَقُ
مُتْرَمَّجَ إِذَا: مَلَّسَ وَهَيْلَع
يَفَو. «أَرْتِ وَهُرْمَجَّ أَفَ تَيِّمُ لَأ
أَثَالَتُ هُرْمَجَّ أَفَ»: هَيْ أَوْر

Аҳмад, Ибн Ҳиббон ва Ҳоким Жобир розияллоху анҳудан қилган ривоятда Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

«Агар маййитга хушбўй тутатадиган бўлсангиз, тоқ қилинг», деганлар.

Бошқа бир ривоятда:

«Унга хушбўйни уч марта тутатинг», дейилган.

«Кифоя» китобининг биринчи жузи асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.